

София 111, ул. "Голем" 23, тел.: (02) 94 34 467, 94 34 468, e-mail: namrb@namrb.org, web site: www.namrb.org

НСОРБ
ул. "Голем" 23
Их. № М-1222(9)
07.10.19г.

ДО
Д-Р ХАСАН АДЕМОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯТА ПО ТРУДА,
СОЦИАЛНАТА И
ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА

Относно: Становище по законопроект за защита на правата и интересите на възрастните хора, сигн. № 945-01-62/05.09.2019 г. (Ваше писмо с изх. № КТСП – 953-08-26/11.09.2019 г.)

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН АДЕМОВ,

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА ПАРЛАМЕНТАРНАТА КОМИСИЯ ПО ТРУДА, СОЦИАЛНАТА И ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА,

Въз основа на Вашето искане за становище по горесцитирания законопроект, проведохме проучване сред общините относно законопроекта за защита на правата и интересите на възрастните хора, сигн. № 945-01-62/05.09.2019 г. На базата на получените становища от общините, изразяваме следната принципна позиция:

I. НСОРБ и общините сме подкрепяли и подкрепяме законодателни инициативи, осигуряващи спазването на основни принципи, залегнали в Конституцията на Република България и ратифицираните от Народното събрание международни актове.

II. Считаме, че възрастните хора имат право на достатъчна финансова подкрепа от държавата и на подобрен и улеснен достъп до всякакви публични услуги. В този смисъл е по-целесъобразно отделните секторни политики да бъдат насочени към специфичните потребности на различните групи в българското общество, вместо прехвърлянето на всички ангажменти към предвидените общински програми. В законопроекта е предвидено чрез общински програми да се осигурят: достъп до интегрирани социално – здравни услуги, икономическа активност, рехабилитация, отдих и палнативни грижи, образователни и консултантски услуги, свързани със социално значими заболявания, спешни грижи и т.н.

Всички тези области за подкрепа на възрастните хора по Конституция са изцяло държавен ангажмент. Предвидените изисквания в общинските програми да се включват и дейности по осигуряване на хигиенни и физически грижи, включително предоставянето на балансирано хранене на нуждаещи се възрастни хора, развлекателни дейности, духовни, културни, граждански и социални услуги, е необходимо да бъдат отразени в съответното специално законодателство и за тях също да бъдат разработени и утвърдени национални стандарти.

Държим да подчертаем, че и към момента общините оказват съдействие при изпълнението на редица национални приоритети и ги надграждат в рамките на възможностите на общинските бюджети. Примерите за надграждащи националната местни политики за насърчаване на активното включване, подкрепата и достъпът на възрастните хора до общински услуги са многобройни и се отнасят до осигуряване на качествени социални и здравни услуги, транспортна достъпност, прехрана, отопление, обслужване, култура и духовно развитие и т.н. (За Вашия информация, в Приложение № 1 са изведени най-масовите публични услуги, предоставяни от общините и насочени към възрастните хора).

III. Не приемаме предложените разпоредби, с които необосновано разходни и други ангажименти на държавата се прехвърлят като задължения на местните власти, без ясен механизъм за тяхното адекватно и достатъчно финансиране от страна на държавата.

Конституцията на Република България ясно установява, че всички български граждани имат право на обществено осигуряване и социално подпомагане, а „старите хора, които нямат близки и не могат да се издържат от своето имущество, както и лицата с физически и психически увреждания, се намират под особена закрила на държавата и обществото“.

В тази връзка отбелязваме, че българските общини не разполагат с необходимите финансови и човешки ресурси за реализирането на предвидените със законопроекта нови задължения. Възлагането на поредните допълнителни задължения на общините без траен източник за финансирането им, напр. под формата на обща субсидия за делегираните от държавата дейности ще усложни допълнително работата по места и няма да доведе до очакваните резултати за гарантиране правата на възрастните хора в цялост и за пълно постигане на заявените в законопроекта цели.

Считаме, че разговорът за прехвърляне към общините на тази и други подобни ресурсоемки и изискващи значителен човешки ресурс политики трябва да бъде предшестван от реална фискална децентрализация, осигуряваща на общините стабилни и предвидими собствени приходи (например собствен местен подоходен данък в размер на 2 % от ДДФЛ, за сметка на намаляване на националния).

IV. Общините са основен доставчик на социалните услуги в страна и местните власти са изправени пред предизвикателството, освен продължаването на политиките си за подкрепа на местно ниво, да реализират и предвидената мащабна социална реформа, която стартира от началото на 2019 г. Възрастните хора в надтрудоспособна възраст, както и пълнолетните лица в кризисна ситуация ясно са определени като целеви групи при бъдещото профилиране на социалните услуги. В този смисъл, считаме че допълнителните гаранции за спазването на принципите, произтичащи от Конвенцията за защита на

правата на човека и основните свободи следва да бъдат отразени на систематичното им място в съответните закони - Закона за социалното подпомагане, Закона за личната помощ, Закона за хората с увреждания, Закона за социалните услуги, Кодекса за социално осигуряване и т.н.

V. Общините и сега, в своята работа насърчават участието на гражданите в управлението на общината, вкл. и при решаването на всички въпроси от местно значение, които законът им е предоставил. Базирайки се на натрупания до сега опит за създаването и развитието на различните форми за гражданско участие, изразяваме нашите резерви към задължителното създаване на нови организации (съвет на старейшините на ниво община и клубове на старейшините на ниво населено място), чието функциониране (организационни и материални условия) да се осигурява от общините. В общинските бюджети допълнителни постъпления могат да се реализират основно от субвенции от държавния бюджет и/или за сметка на увеличение на данъците, събирани от местното население. Имайки предвид броя на населените места в страната - 5 257, считаме, че предложението подобен разход да бъде осигуряван от общинските бюджети, е несъстоятелно и крие риск от противоречие със законодателството за държавните помощи.

VI. С цел по-добро уреждане на обществените отношения, свързани с правата и интересите на възрастните хора и осигуряването на достъпа им до подходящи услуги, предлагаме на национално ниво да стартира широк обществен дебат за намирането на устойчиви и комплексни решения. За целта е необходимо изготвянето на цялостна предварителна оценка на въздействието и финансова обосновка на законопроекта, като в нея се предвидят и възникващите на местно ниво разходи, както и източниците за финансирането им. Надяваме се в този процес на обществена консултация да бъдат привлечени повече представители на заинтересованите страни, вкл. и общините, гражданите и юридическите лица. По този начин ще се осигури необходимото съчетаване на мерки за активно включване, дългосрочна грижа и подкрепа за възрастните хора и други дейности и стимули, насочени към икономическото развитие и целящи „обръщане“ на негативните демографски тенденции, особено в малките, отдалечените и погранични региони и населени места.

Оставаме отворени за широка обществена дискусия по тази и по други теми от дневния ред на местните власти и хората в общините.

С уважение:

Силвия Георгиева
Изпълнителен директор

Списък с най-масовите публични услуги, предоставяни от общините и насочени към възрастните хора

Общините оказват съдействие при осигуряването на редица национални приоритети, като достъп до качествени социални и здравни услуги, транспортна достъпност, прехрана, отопление, обслужване, култура и духовно развитие и т.н. Примерите за подобни местни политики за реализиране и надграждане на националните, чрез които се гарантира активното включване, подкрепа и достъп на възрастните хора до услуги са многобройни и са в следните ключови области:

- **Общините са основен доставчик на социални услуги за пълнолетни лица, вкл. и за възрастни хора**, като в изпълнение на националните стратегически документи непрекъснато разширяват мрежата от услуги, подобряват достъпността им и качеството им. На местно ниво в повечето общини, като изцяло местна дейност и с немалък размер на финансиране от собствените приходи се предоставя услугата „Домашен социален патронаж“ и „Клуб на пенсионера“. Услугата „Домашен социален патронаж“ е единствената услуга с най-широко териториално покритие – не само по населени места, но и по квартали и по махали. На местно ниво, в изпълнение на различни проекти са разкрити и се предоставят услуги от типа „Обществена трапезария“, „Кухни за бедни“ и др. сходни социални услуги за най-уязвимите лица. Всички общини предоставят на възрастни хора в невъзможност от самообслужване и асистентски услуги в домашна среда, като предстои стартирането и на патронажна грижа по домовете. През последните години значително се разшири и мрежата от социални услуги в общността (дневни центрове и центрове за обществена подкрепа), а в практиката на местно ниво вече се прилагат и налагат различни иновативни и интегрирани здравно-социални услуги от типа „Телекеър“ и др. подобни.
- **Общините осигуряват необходимата подкрепа за дейността на общинските болници и медицински центрове**, вкл. и като собственици на капитала им, за да се осигури навременен достъп до медицински грижи и помощ.
- **Местните власти поддържат активна комуникация с представителите на възрастните хора като част от местната общност по редица въпроси**, като при необходимост оказват и съответната подкрепа за реализирането на техни инициативи. На местно ниво се прилагат различни форми за насърчаване на гражданското участие чрез организиране на обществени обсъждания, дискусии и представления, изнесени приемни за граждани по населени места и квартали, създаване на специални обществени или консултативни съвети или съвети на потребителите на услуги, инициативи

от типа обществен форум, действащи квартални и/или кметски съвети в кметствата и много други.

- **Кметовете и кметските наместници оказват допълнителна подкрепа по широк спектър от въпроси, свързани с условията на живот и обслужването на жителите на най-малките и откъснати населени места.** В редица случаи те съдействат и при попълването и представянето на различни документи пред съответните децентрализиранни структури на държавната администрация, основно пред дирекции „Социално подпомагане“ с оглед получаване на социални помощи, вкл. и за отопление.
- **Венчки общини организират изпълнението на дейности по субсидиране на обществени пътнически превози по нерентабилни автобусни линии** във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони, съгласно действащата нормативна уредба, който обслужва предимно самотноживеещото възрастно население в малките населени места.
- По наше настояване от 2016 година се предоставят и целеви трансфери по общинските бюджети за покриване на част от транспортните разходи при доставка на хляб и основни хранителни продукти поне два пъти седмично в планински и малки селища.
- Не е малък и броят на кметствата и общините, предоставящи допълнителна възможност на своите най-бедни жители да се снабдяват с дърва за отопление от общинския горски фонд.
- По решение на общинските съвети се предоставят и различни парични и материални помощи, вкл. и за възрастните хора.
- Във венчки общини в страната осъществяват дейност общо 3 683 народни читалища, като по-голямата част от тях поддържат и читалищна библиотека. Немалък е и делът на читалищата, осигуряващи компютри с достъп до интернет за ползване от потребители и на читалищата със зала за представления. Читалищата в страната, и особено в по-малките общини и населени места са традиционните и познати на хората от венчки възрастни средина за култура и изкуство. Чрез приеманите от общинските съвети годишни програми за читалищна дейност се осигурява безплатен достъп на гражданите до културните и творчески дейности, организирани от тях, като чествания на бележити дати и годишнини, представления и обсъждания на книги, празненства и фестивали, събори, музейни сбирки, кино и др. В тях са създадени почти 12 хил. школи, групи и състави за любителско художествено творчество с близо 167 хил. участници и над 76 хил. изяви.

За реализирането на горензброеното, а и за обезпечаването на останалите местни отговорности, общините съгласувано с местната общност осигуряват средства и от собствените бюджетни приходи, които не винаги са достатъчни и се налагат някои ограничения в други разходи по общинските бюджети.